



AULI TOOM

Tärkeintä ovat toiveisuus ja huolenpito toinen toisistamme

Koronavirusepidemia on vienyt meidät etätöihin, etäopetukseen ja etäkokouksiin täysin ennalta arvaamattoman ja sietämättömän pitkäksi aikaa. Kaikesta huolimatta olen kokenut, että työt – tutkimus, opetus ja ohjaus, kokoukset, väitökset, konferenssit ja jopa monet kohtaamiset kollegoiden kanssa – ovat sujuneet kohtuullisen hyvin. Olen oppinut iloitsemaan arjessa monista sellaisista asioista, joiden olemassaoloa tuskin entisinä aikoina huomasin.

Sanomattakin on toki selvää, että kaipaankovasti tavanomaiseen arkeen työpaikalle ja kollegoideni pariin. Oletimme tämän olevan mahdollista jo elokuussa 2020, mutta olemme jo tammikuussa 2022 emmekä vieläkin varmasti tiedä, milloin paluu kampukselle ja tavanomaisempaan arkeen voi turvallisesti ja hallitusti tapahtua. Olemme kokeneet hyvin kokonaisvaltaisesti ja moniulotteisesti sen, miten paljon työpaikka, akateeminen työyhteisö ja opiskelijat, ennakoitavissa oleva ja suunniteltu arki turvallisine rutiineineen ja toisten ihmisten jokapäiväinen kohtaaminen meille merkitsevät.

Koko tutkijan urani ajan olen tutkinut opetusta laajasti ymmärrettyinä sekä erityisesti opettajia ja opettajaopiskelijoita. Tutkimukseni on ollut tietyiltä osin vahvasti ankuroitunutta saksalaiseen henkítieteellisen didaktiikan filosofisiin lähtökohtiin, teoreettiseen jäsenyykseen ja traditioon. Siinä opetuksen ja opettajan työn perusolemuksen

ymmäretään keskeisesti kuuluvan suunnittelmallisuus ja johdonmukaisuus opetussuunnitelman muodossa sekä samanaikaisesti epätäydellisyys ja jatkuvat muutokset ja niihin mukautuminen opetuksen käytännön vuorovaikutustilanteissa.

Yhtä lailla henkítieteellisen didaktiikan traditiossa ja erityisesti Herman Nohlin filosofiasa pedagoginen suhde opettajan ja opiskelijan välillä on olennainen. Opiskelijan parhaaksi toimiminen ja hyväksyntä omalla itsenään ovat avainasemassa. Yhtä lailla opettajan toiminnan ytimeen kuuluu erityisesti Herbartin ja myöhemmin van Manenin paljon tutkima ja korostama tahdikkuus, joka on huomaavaisuutta, hienotunteisuutta ja herkkyyttä vuorovaikutuksessa opiskelijoiden kanssa, ja tilanteen ymmärtämistä nimenomaan heidän näkökulmastaan tarkasteltuna. Jatkuva huolenpito, vilpítön apu ja rohkaiseminen ovat keskeisessä asemassa; ne rakentavat pedagogisen suhteen luottamusta. Todelliseen pedagogiseen suhteeseen ei voi pakottaa. Se perustuu vapaaehtoisuuteen ja on lähtökohtaisesti aina vireeltään positiivinen. Toiveisuus ja suuntautuminen tulevaisuuteen sekä usko opiskelijan onnistumiseen ja menestymiseen ovat äärimmäisen olennaisia.

Olen kokemiemme pandemiavuosien aikana pohtinut paljon sekä omaa että opiskelijoideni ja työtovereideni toimintaa työyhteisössä sekä kykyämme mukautua ja oppia

tekemään työtä tämänhetkisissä olosuhteissa. Olen toistuvasti palannut tarkastelemaan tilanteita ja käyttäytymistämme opetuksen tutkijan silmälasein ja pedagogisen suhteen keskeisiä elementtejä tunnistaen.

Olen huomannut meidän olevan yllättävän taitavia suunnittelemaan työtämme huolellisesti ja pitkäjänteisesti sekä mukautumaan lähes lennossa pienempiin tai suurempiin muutoksiin tilanteiden niin vaatiessa. Olen havainnut, että olemme aikaansaavia ja voimme hyvin erityisesti sellaisissa vuorovaikutussuhteissa, joissa näemme toisemme myönteisesti, rohkaisemme ja kannustamme toisiamme, ja joissa uskomme saavamme yhteisen työmmen onnistuneesti maaliin. Tässä pandemiatilanteessakin olemme pystyneet työskentelemään vaativissa ja ristiriitaisissa tutkimusyhteistyö- ja ohjaussuhteissa, joissa vallitsee keskinäinen kunnioitus, sinnikkyys työskentelyssä ja halu pinnistellä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toisaalta olen selkeästi havainnut, että haikaudumme jopa normaalitilannetta nopeammin työssä ja opinnoissa pois sellaisista vuorovaikutussuhteista, joissa emme koe arvostusta, kannustusta, vilpittömyyttä tai yhteistä halua tehdä työtä mahdollisimman huolella ja hyvin.

Me kukin omalta osaltamme rakennamme akateemista yhteisöämme ja sen vuorovaikutussuhteita joka päivä. Me rakennamme tärkeällä tavalla opiskelijoiden oppimisympäristöä ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamisen mahdollisuuksia, ja heille erityisesti pandemia osuu kriittiseen ja tärkeään vaiheeseen opinnoissa. Teemme tutkijoina äärimmäisen tärkeää työtä kasvatuksen, opetuksen ja oppimisen tutkimuksen sekä tulevaisuuden asiantuntijoiden ja tutkijoiden kouluttamisen parissa lähellä ja kaukana. Pandemiasta on jo muodostunut tulevaisuuttamme määrittävä kokemus sekä myönteisessä että valitettavasti myös kielteisessä mielessä. Voimme tietoisesti päättää ja valita, että pidämme huolta toisistamme, autamme ja kannustamme toisiamme työssä, opinnoissa ja itse kullekin eteen tulevilla haasteilla. Meillä on tässäkin tilanteessa iso nippu toiveikkuuden avaimia käsissämme!

Auli Toom, FT, professori, johtaja, Yliopisto-pedagogiikan keskus,
Varadekaani, Kasvatustieteellinen tiedekunta,
Helsingin yliopisto